

О. В. Дзюблюк,

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри
банківської справи,

А. О. Матлага,

здобувач кафедри банківської справи,
Тернопільський національний економічний університет

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ У ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ БАНКІВ

Від стану банківської системи та ефективності її функціонування залежить інвестиційна активність і темпи економічного зростання держави. Інноваційно-інвестиційна модель розвитку країни потребує перетворення банківського сектору в ефективну систему акумулювання грошових ресурсів та спрямування їх у найбільш перспективні галузі економіки. Відтак удосконалення роботи банківської системи, яка б сприяла економічному розвитку, була самодостатньою з точки зору власного капіталу і фінансово стійкою, здатною без загрози національним інтересам інтегруватися у світовий економічний простір, — це на сьогодні актуальне завдання для банківських установ у контексті стимулювання їх інвестиційної активності.

В сучасних умовах вітчизняна банківська система потребує додаткових ресурсів для кредитної підтримки реального сектора. Незважаючи на те, що ситуація на фінансових ринках певною мірою стабілізувалась, потенційне зниження власного капіталу банківських установ є однією із основних проблем банківського сектору.

Як свідчать дані НБУ, власний капітал банків в Україні на 01.01.2010 р. становив 115,175 млрд грн. Протягом року його розмір дещо збільшився і на 01.01.2011р. становив 137,725 млрд грн. При цьому незначними є розміри власного капіталу відносно активів банків. Співвідношення між ними на 01.01.2010 р. становило 0,132, на 01.01.2011 р. — 0,146. Крім того, залишається незначним покриття власним капіталом зобов'язань банків (табл. 1).

Варто відзначити, що в останні роки найбільш важливим джерелом зростання власного капіталу є прибуток і фонди банку, які формуються із прибутку. На частку цих джерел у 2009 році припало в середньому 15 % збільшення капіталу, у 2010 р. — на резерви припадало 9,2 %, а у зв'язку з тим, що банки мали в 2010 р. від'ємний фінансовий результат, сам прибуток був

від'ємний у структурі власного капіталу вітчизняних банків. Це найдешевші шляхи зростання капіталізації банків, а головні передумови зростання прибутку лежать у сфері діяльності менеджменту і власників банку. Йдеться про необхідність покращення управління і контролю, розробки нових банківських продуктів, автоматизації і впровадження сучасних банківських технологій.

Таблиця 1

**РІВЕНЬ ПОКРИТТЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ
ЗОБОВ'ЯЗАНЬ БАНКІВ [1, с. 177]**

Показники	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.
Власний капітал, млрд грн	42,6	69,2	119,3	115,2	137,7
Зобов'язання, млрд грн	297,6	529,8	806,8	765,1	804,3
Депозити суб'єктів господарювання, млрд грн	76,9	112,0	143,9	115,2	144,0
Депозити фізичних осіб, млрд грн	106,1	163,5	213,2	210,1	270,7
Співвідношення між власним капіталом і зобов'язаннями	0,143	0,131	0,148	0,151	0,171
Співвідношення між власним капіталом і депозитами суб'єктів господарювання	0,554	0,621	1,625	1,000	0,956
Співвідношення між власним капіталом і депозитами фізичних осіб	0,402	0,426	0,560	0,548	0,509

На сьогодні найоптимальнішими шляхами зростання рівня капіталізації банків України, на наш погляд, є збільшення показника адекватності капіталу через консолідацію банківської системи України. Це дасть змогу підвищити стійкість і стабільність усієї банківської системи. Проте для цього НБУ потрібно впровадити відповідні заходи та вдосконалити нормативну базу, яка б визначала процедуру консолідації банків. Але головні акціонери не завжди бажають зливатися з іншими банками. Виходом із цієї ситуації може бути створення банківських об'єднань на зразок фінансових та банківських холдингових груп, банківських корпорацій. Вони зберігають право власності й управління, а також пропорційного розподілу прибутку.

Чим вищий капітал, тим вища стійкість банку, тобто власний капітал банку слугує забезпеченням за всіма його операціями — від видачі кредитів до купівлі цінних паперів. При цьому незначний обсяг власного капіталу помітно знижує інвестиційні можливості кредитної установи. Протягом 2006—2010 рр. за багатьма показниками темпи приросту були досить високими. Так, чисті активи зросли у чотири рази (у 2006 році вони становили 213,9 млрд грн, а у 2010 році — 942,1 млрд грн); власний капітал банківських установ зріс майже у п'ять раз (у 2006 році він становив 25,5 млрд грн), Станом на 01.01.2011 року величина активів банків становила 942,1 млрд грн, а власного капіталу 137,7 млрд грн [1, с. 177]. Очевидно, що треба подолати різницю в темпах зростання активів і власного капіталу банків. Тому вирішення проблеми збільшення рівня власного капіталу банку є необхідною умовою формування надійної фінансової основи усієї банківської системи. Від величини і якості власного капіталу банків залежить ефективність усієї економіки та динаміка подальшого розвитку країни.

Підсумовуючи вищезазначене, зауважимо, щоб вирішити проблему щодо підвищення рівня власного капіталу та забезпечення інвестиційної активності банківським установам України було б доцільно:

- 1) поліпшити якість капіталу та забезпечити достатній рівень покриття ним ризиків, що приймаються банками;

- 2) стимулювати залучення власного банківського прибутку для інвестицій у капітал шляхом звільнення від оподаткування частини прибутку кредитних установ, спрямовану на підвищення рівня їх капіталізації, стимулювати інвесторів звільненням від податків на прибуток, який направляється на капіталізацію банків;

- 3) стимулювати приплив капіталу у банки за рахунок активного залучення коштів акціонерів, у тому числі портфельних інвесторів.

Список літератури

1. Бюлетень Національного Банку України. — 2011. — № 2. — 177 с.

2. Динаміка фінансового стану банків України на 1 січня 2011 року // Вісник НБУ. — 2011. — № 2. — С. 116—125.